

Smanji rizik - Povećaj bezbednost II

Samoubistva i zloupotreba vatrenog oružja

REPUBLIKA SRBIJA

SAMOUBISTVO NIJE SAMO TRAGIČNI ČIN KOJI POGAĐA POJEDINCE I PORODICE, TO JE I RODNI I JAVNOZDRAVSTVENI PROBLEM.

SPREČAVANJE SAMOUBISTVA ZAHTEVA MULTISEKTORSKI PRISTUP I DUGOROČNU POSVEĆENOST PLANIRANJU I SPROVOĐENJU SVEOBUHVAJNIH MERA, KAO I DELOVANJE RAZLIČITIH AKTERA.

EVIDENTIRANA SAMOUBISTVA¹

2020. **895** 2021. **883**

Većina osoba koje počinje samoubistvo su muškarci.

Starosna dob je takođe važan faktor. Sa povećanjem starosne dobi muškaraca, raste i broj onih koji počinje samoubistvo, naročito nakon četrdesete godine života, sa najvećim udelom muškaraca starijih od 60 godina.

¹ Umrli nasilnom smrću, po poretku nasilne smrti, polu i starosti, dostupno na: <https://data.stat.gov.rs/Home/Result/18030304?languageCode=sr-Latn>.

BRJ EVIDENTIRANIH SAMOUBISTAVA VATRENIM ORUŽJEM²

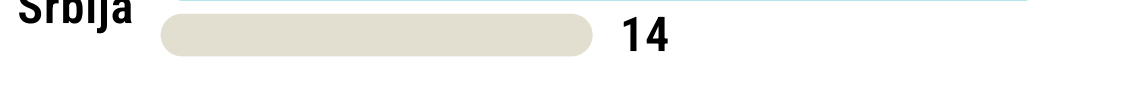
U 2020. godini, Srbija je bila na vrhu liste zemalja u regionu Jugoistočne Evrope po broju samoubistava vatrenim oružjem.

2020. - Jugoistočna Evropa - 67 samoubistava vatrenim oružjem

2020. - Srbija - 28 samoubistava vatrenim oružjem

41,8%

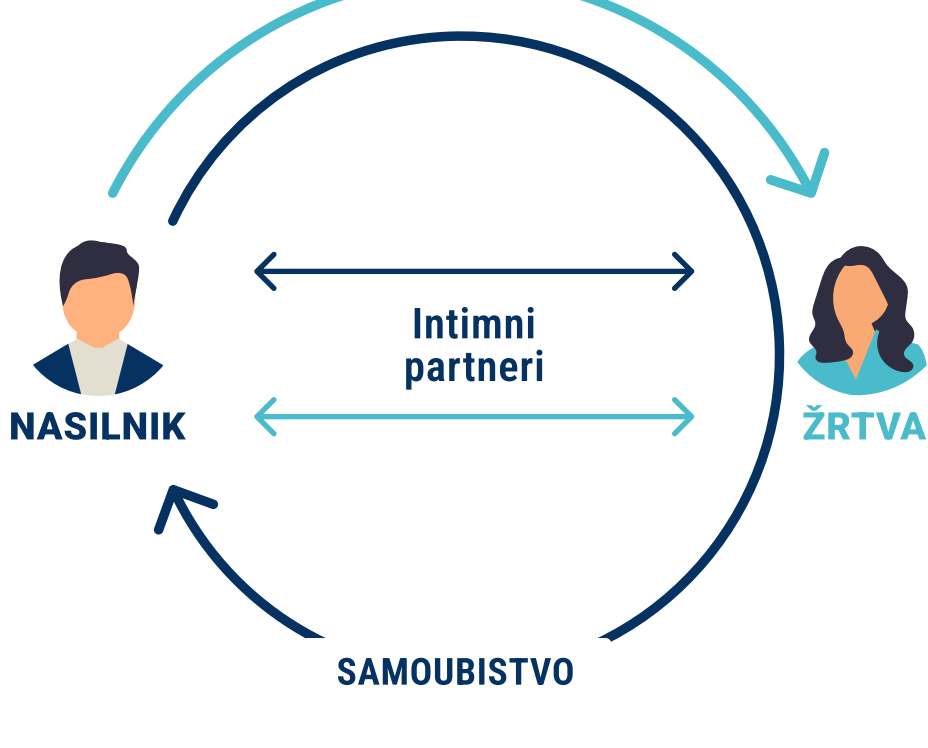
svih prijavljenih samoubistava vatrenim oružjem u Jugoistočnoj Evropi

● 2020. ● 2021.

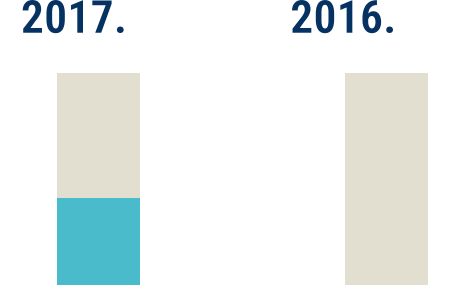
FEMICID-SUICID U INTIMNOM PARTNERSKOM ODNOSU

Pretnje samoubistvom i problemi u vezi sa mentalnim zdravljem predstavljaju dodatne rizike u nasilnim partnerskim odnosima.

Femicide izvršene u intimnom partnerskom odnosu često prati samoubistvo učinioca, pogotovo ako je femicid počinjen vatrenim oružjem.

Femicidi praćeni samoubistvom učinioca u Srbiji, u periodu od 2010. do 2020. godine³

% femicida praćenih samoubistvom učinioca u odnosu na ukupan broj femicida

² Samoubistva izvršena vatrenim oružjem u Jugoistočnoj Evropi u 2020. i 2021. godini, UNDP SEESAC, dostupno na: https://www.seesac.org/1/docs/Armed-Violence/In-Focus-Armed-Violence-Monitor-Firearm-related-Suicides-in-SEE-in-2020_1.pdf i <https://www.seesac.org/1/docs/Armed-Violence/In-Focus-Armed-Violence-Monitor-on-Firearm-related-Suicides-in-SEE-in-2021.pdf>

³ Karakteristike i prevencija slučajeva femicida - suicida počinjenih vatrenim oružjem u intimnom partnerskom odnosu, UNDP Srbija, 2023, dostupno na: <https://www.undp.org/sr/serbia/publications/karakteristike-i-prevencija-slucajeva-femicida-suicida-pocinjenih-vatrenim-oruzjem-u-intimnom-partnerskom-odnosu>

SMANJITI BROJ SAMOUBISTAVA VATRENIM ORUŽJEM KOJE POČINE OSOBE KOJE IMAJU PRISTUP VATRENOM ORUŽJU KAO CIVILI ILI NA OSNOVU ZANIMANJA ILI HOBIJA, KAO I OSOBE KOJE IMAJU PRISTUP ILEGALNOM ORUŽJU.

TRAŽIMO REŠENJA KOJIMA ĆEMO:

1. DOPRETI DO OSOBA U RIZIKU OD SAMOUBISTVA KOJE NE TRAZE PODRŠKU OD INSTITUCIJA I SPECIJALIZOVANIH ORGANIZACIJA.
2. SMANJITI RIZIK OD ZLOUPOTREBE VATRENOM ORUŽJU ZA CIVILE I LICA KOJA IMAJU PRISTUP VATRENOM ORUŽJU NA OSNOVU SVOG ZANIMANJA.

NAŠ FOKUS

AKTERI KOJI UČESTVUJU U POSTUPCIMA ILI SU U NEPOSREDNOM ILI POSREDNOM KONTAKTU SA OSOBAMA KOJE POSEDUJU VATRENO ORUŽJE I/ILI KOJE SU U RIZIKU DA POČINE SAMOUBISTVO:

Institucije

npr. Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo odbrane, zdravstvene ustanove, policijske uprave, škole

Nevladine organizacije/zajednica

npr. NVO koje pružaju podršku u oblasti mentalnog zdravlja, strukovna udruženja zaposlenih u policiji ili vojsci, streljane, mediji (posebno oni sa nacionalnom pokrivenošću), udruženja ratnih veterana, udruženja psihologa/psihološkinja i psihijatarata.

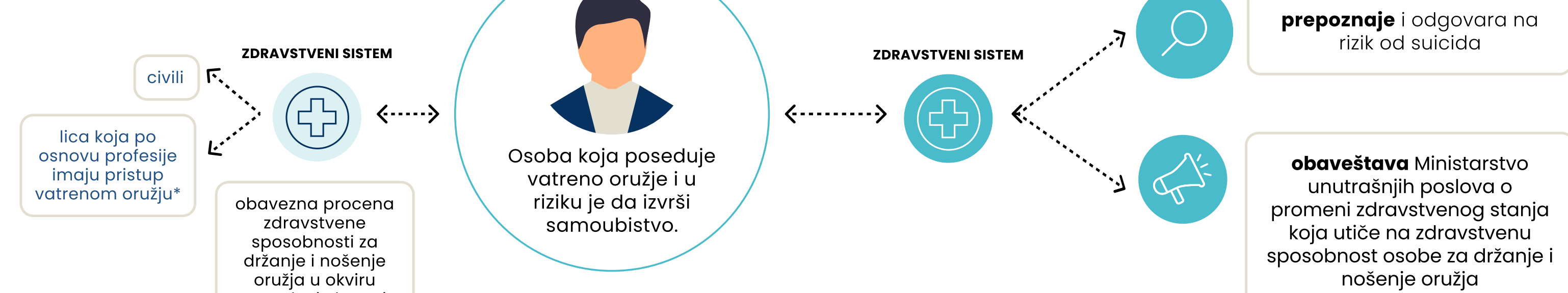

Privatni sektor

npr. preduzeća za proizvodnju i distribuciju vatrenog oružja, agencije za fizičko-tehničko obezbeđenje, privatne detektivske agencije, preduzeća zadužena za obuku za rukovanje vatrenim oružjem

ZDRAVSTVENI SISTEM

Ključna ulazna tačka za praćenje promena u mentalnom zdravlju, porodičnoj dinamici i ličnim okolnostima koje mogu biti okidači i rizici za samoubistvo.

Uloga zdravstvenog sistema pre izdavanja dozvole za oružje

Uloga zdravstvenog sistema nakon izdavanja dozvole za oružje

Naknadni pregledi posle pokušaja samoubistva smanjuju šansu za ponovni pokušaj suicida za 45%.⁴

⁴ Mann, J. J., Michel, C. A., & Auerbach, R. P. (2021). Improving suicide prevention through evidence-based strategies: A systematic review. *American Journal of Psychiatry*, 178(7), 611–624.

IZAZOVI ZDRAVSTVENOG SISTEMA U SPREČAVANJU ZLOUPOTREBE VATRENOM ORUŽJU ZA SAMOUBISTVO

Psihološka procena osoba radi izdavanja dozvole za držanje i nošenje oružja ne omogućava u dovoljnoj meri prepoznavanje rizika od samoubistva.

Različito tumačenje lekarske tajne i poverljivosti informacija između lekara i pacijenta/pacijentkinje nekada može otežati sprečavanje suicida.

Procena rizika kod prijavljenih slučajeva nasilja u porodici/partnerskom odnosu trebalo bi da uključuje i procenu rizika da učinilac nasilja počinj samoubistvo.

Lekari opšte prakse uskraćeni su za bitne informacije koje su im trenutno dostupne samo ako ih o njima obavesti pacijent/pacijentkinja, ali ne i kroz elektronsku bazu podataka. To smanjuje šansu da lekar obrati pažnju na probleme u vezi sa mentalnim zdravljem i rizik od suicida i pruži odgovarajuću podršku.

Predrasude i stereotipi u vezi sa očuvanjem mentalnog zdravlja, posebno među osobama čije profesije podrazumevaju pristup vatrenom oružju, sprečavaju ljude da zatraže podršku.

Kanali informisanja o mentalnom zdravlju i sprečavanju suicida ne dopiru u dovoljnoj meri do svih grupa stanovništva.

MOGUĆNOSTI ZA BOLJE PREPOZNAVANJE RIZIKA I SPREČAVANJE SUICIDA:

Efikasnija komunikacija između domova zdravlja, centara za socijalni rad i policije radi blagovremene razmene informacija o izdavanju dozvola za držanje i nošenje oružja.

Uložiti više sredstava u edukaciju lekara opšte prakse o mentalnom zdravlju, faktorima rizika za suicid i komunikacijskim stilovima sa pacijentima.

Obezbediti da, kroz digitalizaciju zdravstvenog sistema, lekarima opšte prakse budu dostupne sve relevantne informacije o pacijentima/pacijentkinjama.

Efikasnija raspodela ljudskih resursa, poput medicinskih sestara i tehničara, koji mogu pomoći u dijagnostičkom postupku tokom prijema i komunikacije sa pacijentima/pacijentkinjama u čekaonici doma zdravlja.

Bolja upotreba čekaonica domova zdravlja sa ciljem podrške pacijentima/pacijentkinjama da zatraže pomoć i radi njihove edukacije o mentalnom zdravlju.

Uvođenje odgovarajućeg prostora u domu zdravlja u kome bi boravio pacijent/pacijentkinja, signalizirajući na taj način potrebu za psihološkom podrškom i pregledom u vezi sa mentalnim zdravljem.

INFORMATIVNI MATERIJALI → **ČEKAONICA**

Ovaj materijal pripremljen je u okviru projekta „Smanji rizik – povećaj bezbednost II“ koji realizuje Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) u Srbiji uz finansijsku podršku Savezne Republike Nemačke, Kraljevine Švedske, Ujedinjenog Kraljevstva, Francuske Republike, Kraljevine Holandije i Kraljevine Norveške, kao i Evropske unije, putem Multi-partnerskog poverljivog fonda za podršku sprovođenju Mape puta za kontrolu malokalibarskog i lakog naoružanja na Zapadnom Balkanu.

Sadržaj materijala i izneti stavovi odgovornost su autora i ne odražavaju nužno stavove Ujedinjenih nacija, uključujući UNDP i UNODC, niti država članica Ujedinjenih nacija, kao ni država donatora.

Projekat doprinosi razvoju Mape puta za održivo rešenje za suzbijanje nedozvoljenog posedovanja, zloupotrebe i trgovine malokalibarskim i lakim oružjem (SALW) i pripadajućom municijom na Zapadnom Balkanu do 2024. godine.

